

Innovació per a una millora de la convivència escolar a l'IES S'Arenal

Cándida Enciso Figueroa, orientadora de l'IES S'Arenal
 Juan José Escobar Ballesteros, director de l'IES S'Arenal

Des del mateix dia de la posada en funcionament de l'IES S'Arenal, la millora de la convivència escolar va ser una de les principals preocupacions del claustre i on es varen dedicar molts dels recursos humans del centre. Però no va ser fins en els darrers 3 anys quan es va produir un canvi molt significatiu, i tot gràcies a la innovació de diferents programes i actuacions:

- Programa de carnet de convivència.
- Programa de mediació escolar.
- Programa de taller de compensatòria.

Programa de carnet de convivència

Tots els alumnes disposen d'un "carnet de convivència" o "carnet per punts" virtual amb 6 punts (3 els alumnes d'ensenyaments postobligatoris), els quals aniran perdent a mesura que vagin acumulant amonestacions de caràcter lleu o greu (un per cada amonestació), encara que en aquest darrer cas, la sanció serà immediata i independent del nombre de punts que disposin, però que podran "recuperar", sempre i quan no siguin objecte de cap amonestació en un termini de dues setmanes des de la darrera que els varen posar (un punt cada quinzena). Així s'estableix un **sistema de recompensa** per a aquells alumnes que modifiquin el seu comportament.

La pèrdua dels 6 o 3 punts suposa ser sancionat pel director, amb la **suspensió del dret d'assistència al Centre per un període màxim de 3 dies**. En aquest moment el "carnet" recuperarà els seus 6 o 3 punts originals, i es tornarà a iniciar el procés anterior.

Els caps d'estudis s'encarreguen de dur el control dels punts dels alumnes mitjançant el programa informàtic existent i informen setmanalment els tutors, en la reunió corresponent, a fi que aquests comuniquin als seus alumnes la situació en què es troba cada un dels seus "carnets".

La posada en funcionament del "carnet de convivència" ha suposat diversos canvis en la dinàmica de funcionament del centre.

- El professorat té més mesura quan ha de posar una amonestació, perdre un punt és molt important.
- Els alumnes s'interessen per saber la situació del seu carnet.
- Els alumnes s'autocontrolen i poden corregir la seva actitud recuperant punts.
- Transparència en tot el procés, ja que està controlat informàticament.
- És molt fàcil fer qualsevol tipus d'anàlisi estadística, i així detectar situacions anòmales i fer la corresponent correcció, tant per part de l'alumnat com del professorat que ha posat les amonestacions.
- Parlar de punts en el centre és normal per a tota la comunitat educativa.
- El nombre d'amonestacions ha disminuït de forma molt considerable.

Programa de mediació escolar

El programa de mediació en conflictes es va introduir en el centre com una estratègia més, per tal de millorar la convivència.

Foto cedida per l'IES S'Arenal.

Entenem la mediació escolar com una oportunitat de fer front als conflictes a través del diàleg. És un procés en el qual, un tercer neutral (mediador/a) ajuda les parts en conflicte a arribar voluntàriament a un acord acceptat per a ambdues parts.

La idea d'introduir aquest programa va sorgir a partir de la creació del Pla de Convivència durant l'any 2006/07. Durant el curs 2007/08, començarem amb la formació dels i de les alumnes que serien mediadors o mediadores en el futur. L'orientadora va formar uns 20 alumnes entre 1r i 2n d'ESO. Es començaren a fer mediacions a partir del segon trimestre amb la supervisió de les professores coordinadores del programa.

“Les parts en conflicte tenen major oportunitat de ser conscients dels sentiments ocasionats, cosa que els permet entendre's mútuament.”

Durant el curs 2008/09 el centre va participar d'un PIP de mediació en conflictes de l'Institut per la convivència i l'èxit escolar. La nostra finalitat era ampliar el servei i donar-li continuïtat. En aquesta formació l'equip de mediació creix amb la incorporació de professors/res, mares i nous alumnes, amb un total de vint persones. Es presentava la novetat que no només es formaven alumnes, sinó també altres membres de la comunitat educativa que hi volguessin participar.

Durant aquest curs 2009/10 se segueixen fent mediacions. Actualment tenim alumnes mediadors distribuïts en tots els cursos de l'ESO des de 1r fins a 4t. En un principi les mediacions es

duien a terme durant el temps de pati, però actualment es fan durant els períodes que els mediadors/es tinguin tutoria o activitats d'estudi. Disposem d'una aula especialment dedicada a la mediació.

És el segon any que es fan mediacions entre iguals, sense la intervenció de cap adult. Són els mateixos mediadors/es que estableixen les normes del procés i creen les condicions per tal que els protagonistes del conflicte puguin compartir inquietuds, plantejaments, punts de vista i limitacions amb l'ànim d'entendre el conflicte i posar-se d'acord. També s'han fet altres tipus de mediacions: entre professors/alumnes, grup classe/professors i en qualche cas puntual, entre dos professors/es. Aquestes mediacions no les fan els alumnes sinó el professorat format. Els resultats han estat igualment positius.

Les característiques que presenta la mediació són les següents:

- És un procés estructurat.
- És voluntari per a les parts i per al mediador/a.

- És confidencial.
- Dóna el poder a les parts. Les parts en conflicte tenen major oportunitat de ser conscients dels sentiments ocasionats, cosa que els permet entendre's mútuament. Les parts que aconsegueixen un acord se senten més inclinades a complir-lo, ja que han estat les protagonistes a l'hora de trobar les solucions. Es fomenta per tant la responsabilitat i el compromís personal.
- És un procés imparcial.
- S'intenta separar el problema de la persona.

Quant a la difusió del servei, aquest es dóna a conèixer a tota la comunitat educativa cada inici de curs. Concretament es fa de la manera següent:

1. A l'alumnat es fa durant el mes de maig. Alumnes mediadors del nostre centre, acompanyats per les orientadores van a explicar el programa als alumnes de 6è dels centres de primària adscrits al nostre. També els reparteixen tríptics explicatius. Referent a

“...cada vegada un major nombre d'alumnes s'han pogut incorporar a programes de Qualificació Professional Inicial o programes de Diversificació Curricular aconseguint el títol de Graduat en Secundària.”

l'alumnat del centre es treballa dins el Pla d'Acció Tutorial, amb activitats especialment dissenyades per tal de donar-li difusió.

2. Al professorat nouvingut se l'informa en les reunions que es duen a terme abans de l'inici de les activitats lectives en el mes de setembre.
3. Als pares i mares dels alumnes, se'ls informa a les reunions de principi de curs.

El centre també disposa d'un panell informatiu situat a l'entrada, on s'expliquen les característiques de la mediació, es mostra l'equip mediador i s'anima qualsevol membre de la comunitat educativa perquè empri aquesta estratègia en cas de conflictes.

Foto cedida per l'IES S'Arenal.

Els tipus de conflictes més freqüents que ens trobam són:

- Malentesos entre alumnes, per exemple bromes mal interpretades.
- Amistats deteriorades: “Fa anys que era molt amiga d'aquella persona i m'agradaria recuperar l'amistat.”
- Etc.

La mediació s'ha convertit, en el nostre centre, en una eina útil i habitual. De fet ens trobam que cada setmana es fan entre una i dues mediacions. L'alumnat que presenta conflictes, aconsellat pel

Foto cedida per l'IES S'Arenal.

professorat en alguns casos, pels seus propis companys i companyes en altres, o per iniciativa pròpia fan ús d'aquest servei. Després d'un temps, que pot oscil·lar entre deu i quinze dies, es fan les corresponents revisions, que serveixen per comprovar que realment s'han complert els acords que s'havien establert prèviament.

Ens sentim molt satisfets de poder gaudir d'un servei de mediació en el nostre institut.

Trobam que amb aquest projecte estam contribuint a:

- La formació integral del nostre alumnat. Aprenentatge de l'autocontrol, l'empatia, l'escolta activa...
- Prevenció de la violència.
- Intervenció positiva davant del conflicte, que fomenta el consens entre els protagonistes.
- Reparació de danys i reconciliació interpersonal que contempla l'aprenentatge a partir dels propis errors.

La mediació ens està resultant una eina molt útil per prevenir la violència i fomentar la cultura de

pau que és el nostre màxim objectiu en temes de convivència.

Programa de taller de compensatòria

Aquest programa sorgeix des del departament d'Orientació com una mesura d'intervenció educativa que atén alumnes de manera més individualitzada i s'adapta a les seves característiques personals. L'alumnat que participa en aquests tallers són alumnes que han fracassat dins el sistema educatiu ordinari (1r i 2n d'ESO) i encara són massa joves per poder incorporar-se dins cap programa específic. Les característiques que presenten són:

- Greus problemes d'aprenentatge i desmotivació.
- Alt risc d'absentisme.
- En la major part dels casos es tracta de problemes conductuals i manca d'habilitats socials.
- Problemàtica social i familiar.

A principi de curs se'ls ofereix la possibilitat de participar en els tallers de cuina, de jardineria i de manualitats. Les hores dels tallers es corresponen amb les d'optatives i estudi assistit.

Ja que es tracta d'alumnat amb un alt risc d'abandonament del sistema educatiu, el nostre principal objectiu és motivar-lo amb tasques de tipus més manipulatiu i introduir-los en el coneixement d'una iniciació professional amb aprenentatges de caire més funcional. Per poder dur-los a terme, utilitzam les instal·lacions que disposa el centre del PQPI de cuina, en el cas del taller de cuina, de les aules de tecnologia per fer el de manualitats i del jardí del centre, pel que fa al taller de jardineria. Intentam que els tallers siguin molt oberts i flexibles; per això, els adaptam contínuament a les demandes de l'alumnat.

Aquests tallers estan complint els seus objectius:

- Millora de la convivència de l'alumnat. Des del moment que estan motivats i participen activament de les tasques proposades, els problemes de disciplina i relació amb els altres desapareixen.
- En la major part dels casos millora l'absentisme. Es donen casos en els quals són els propis Serveis Socials o els mateixos pares que demanen la participació dels seus fills en els tallers per motivar-los a venir al centre.
- Millora de l'autoestima, creant-los situacions educatives que poden afrontar amb expectatives d'èxit.

Foto cedida per l'IES S'Arenal.

Gràcies a la participació en els tallers, cada vegada un major nombre d'alumnes s'han pogut incorporar a programes de Qualificació Professional Inicial o programes de Diversificació Curricular aconseguint el títol de Graduat en Secundària. Aquests alumnes no només no han abandonat el sistema educatiu prematurament, sinó que han superat els problemes de

convivència i han pogut establir un itinerari acadèmic i professional adaptat als seus interessos personals.

Conclusions

Finalment i per concloure cal analitzar com han repercutit els anteriors programes en la millora global de la convivència en el centre, i per això res millor que observar la taula següent:

Variacions en percentatges respecte del curs anterior			
	Amonestacions	Alumnes expulsats	Expedients
2006-07	+ 3 %	+ 11 %	- 15 %
POSADA EN FUNCIONAMENT DEL CARNET DE CONVIVÈNCIA I DEL SERVEI DE MEDIACIÓ ESCOLAR			
2007-08	- 41 %	- 27 %	- 23 %
2008-09	- 38 %	- 14 %	- 17'5 %
1r trimestre 2009-10	- 26 %	- 14 %	- 40 %
SERVEI DE MEDIACIÓ ESCOLAR			
2007-08	Es comencen a fer mediacions		
2008-09	21 mediacions		
1r trimestre 2009-10	10 mediacions		